

LEONIDA TEODORESCU

Responsabilitatea dramaturgiei

Momentul actual al dramaturgiei noastre impune, și trebuie să fim conștienți de asta, o doză sporită de responsabilitate. În primul rând, este vorba de faptul că dramaturgia noastră contemporană a depășit stadiul strict al accidentului, creind, ca să zic așa, condiția obiectivă a valorii.

Este vorba de următoarea stare de fapte. Scriitorul de talent, ca să nu mai vorbesc de scriitorul de geniu, ține, evident, de domeniul accidentului, a avea sau a nu avea scrieri și lucrări de reală valoare reprezentată în sine o întâmplare. De ce s-a născut Shakespeare în secolul al XVI-lea sau Gogol în secolul al XIX-lea nu poate fi explicat printr-un sistem determinativ precis. Și tocmai acest lucru reprezintă condiția subiectivă a valorii. Dacă Dostoievski ar fi fost executat și nu grațiat, lumea nu l-ar mai fi avut pe Dostoievski. Mai mult decât atât, nici un scriitor, oricât ar fi de valoros, și nici o operă, oricât ar fi de valoroasă, nu l-ar fi putut înlocui pe Dostoievski. Dacă Byron, Shelley, Pușkin, Lermontov, Eminescu ar fi trăit puia la optzeci de ani fața literaturii ar fi arătat altfel. Inimaginabil altfel. Există, însă, și o condiție obiectivă a valorii. Există stări de fapte literare care resping explozii valorice, după cum există stări de fapte literare care generează aceste explozii valorice. Se întâmplă în istoria literară stări de indolență generală, când tronează suficiența, prostul gust, când niște interese mărunte locale (estetice) țin locul unei autentice gândiri literare, iar efemerul capătă în viziuni leneșe amploarea și grandoarea eternului.

Sînt însă stări de fapte literare apte să genereze valori, a căror condiție esențială este mișcarea și, în consecința ei, o insatisfacție permanentă, nevoia de ceva în plus, nevoia de altceva.

În ultimii zece ani, dramaturgia noastră parcurge acest itinerariu estetic. Este pentru prima dată (poate mă repet) cînd în întreaga istorie a literaturii române se poate vorbi la modul serios și responsabil de o mișcare dramaturgică reală. Cumulul de autori și de lucrări de valoare nu reprezintă doar rodul unei întâmplări, ci în același timp, pricina și consecința mișcării dramaturgice. Nu cred că este cazul să disputăm cine stă la baza șampaniei, cine stă la baza mișcării dramaturgice. Nu cred că un anume grup de dramaturgi sau o anume generație de dramaturgi are niște drepturi speciale în dauna unui alt grup sau unei alte generații de dramaturgi. Mișcarea există, există (eum e și normal) reacții estetice, modalități diverse de gândire dramaturgică, renunțări și asimilări de morfologii mult mai numeroase și mai surprinzătoare decît par ele la prima vedere.

Sentimentul fundamental, însă, care trebuie să ne încerce nu este atît cel al satisfacției, cît cel al responsabilității.

În primul rînd, este vorba de dramaturgiei înșiși. Orice mișcare literară serioasă generează și o anume profilare subestetică a ei,

o inflație de lucrări care mimează în egală măsură și substanțe și morfologii. Dacă un scriitor autentic trebuie să-și formeze publicul său, după cum a remarcat cineva, ciudva, o subliteratură nu face decât să se subordoneze unor gusturi gata formate, să le deformeze, prezentînd în ambalajele unor firme răsunătoare o marfă alterată. Din această cauză, dramaturgii autentici trebuie să fie conștienți de necesitatea realizării unor contacte reale cu publicul cel mai larg. Ineditul dezbaterei, ca și ineditul modalităților trebuie să fie neapărat susținut de preocuparea unui contact real cu cercurile cele mai largi ale spectatorilor. Altfel, spectatorii vor fi atrași din ce în ce mai mult de maculatură dramatică, al cărei principal pericol este cel al falsificării valorilor. A serie o piesă bună sau foarte bună este încă puțin, piesa bună sau foarte bună trebuie să mai aibă și o calitate, dacă vreți, extraliterară : să atragă. Să aibă un „drama appeal“, dacă pot să zic așa. Nu este vorba de dorința de succes, ci de necesitatea de a atrage lumea foarte largă și variată a tea-

trului spre un nucleu valoric. Este, dacă vreți, responsabilitatea socială a dramaturgiei noastre de astăzi. Și, poate chiar mai mult decât atât, este vorba de o responsabilitate istorică. Scriitorii de teatru sînt responsabili, în ceea ce-i privește, bineînțeles, pentru atragerea și propulsarea publicului de teatru în zonele adevăratei valori. Indiferența față de acest act este sinonimă cu indiferența față de istoria însăși a dramaturgiei române. Aș vrea să fiu bine înțeles. Nu pledez în nici un caz pentru un compromis valoric, pledez însă pentru un contact deliberat și premeditat între lucrările de reală valoare, între dramaturgii de reală valoare și publicul cel mai larg de teatru. N-avem dreptul să provocăm nici o contradicție între așa zisul succes de prestigiu și așa zisul succes de public. Problema care se pune și care reprezintă în același timp una din marile noastre responsabilități este cea a consensului.

Dramaturgii, însă, nu sînt singurii responsabili față de starea de drept a dramaturgiei... Despre celelalte responsabilități, altă dată.

